

AȘEZAREA HALLSTATTIANĂ DE LA TELEAC

În vara anului 1953 am fost informat că la marginea de nord-est a satului Teleac (com. Hăpria, r. Alba) pe dealul numit Grușet, în punctele „Hîrburi” și „Fața”, se află foarte multe fragmente de vase. După o recunoaștere făcută la fața locului — completată ulterior cu altele —, pe baza materialului ceramic descoperit pe teren și a observațiilor stratigrafice făcute în unele puncte ale terenului, am constatat că aici se află urmele unei întinse și bogate așezări hallstattiene¹.

Situată pe malul stîng al Mureșului, pe una din numeroasele ramificații ale versantului sud-vestic al dealului Grușet, așezarea — al cărei teren în prezent este arabil în mare parte și parțial acoperit cu pășune — are aspectul unei mici depresiuni în formă de potcoavă, mărginită pe trei laturi de culmi înalte cu o deschidere largă, ce coboară în pante mici, înspre vest către Mureș.

Dintre laturile înalte ale așezării, cea dinspre sud coboară în exterior în pante prelungi și repezi, în unele cazuri greu de escaladat, pe cînd laturile de est și nord, corespunzînd cu culmea ramificației dealului, avînd în exterior o pantă mai domoală, au fost fortificate cu un val și șanț de apărare, întrerupte, pe o mică porțiune pe latura de nord a așezării, de un drum care probabil servea și atunci ca loc de acces pe această latură. De la această „poartă” pînă la capătul estic al așezării, panta fiind mai ușor accesibilă, primul val și șanțul de apărare au fost dublate cu un al doilea val și șanț de apărare. Ambele valuri și șanțurile de apărare, datorită dimensiunilor lor mari, se profilează și astăzi bine pe teren, avînd un contur clar, cu toate denivelările survenite în decursul timpurilor. Primul val, cel mai lung, adică cel interior, împreună cu șanțul corespunzător lui, au forma unui arc larg, deschis spre așezare. La capătul lor estic, atît valul cît și șanțul taie de-a curmezișul culmea ramificației dealului, valul terminîndu-se aici printr-o movilă impozantă, numită „Jidovar”, iar șanțul printr-o deschidere mult mai largă și mai adîncă. Semnalăm deasemenea faptul că aici, în acest șanț, se termină și cel de al doilea val cu șanțul lui de apărare. Spre celălalt capăt, de vest, primul val și șanțul de apărare se pierd pe teren, pe pantele abrupte dinspre Mureș.

Teritoriul cuprins între limitele mai sus descrise are o suprafață de cca 25 ha, dar după răspîndirea materialului ceramic aflat pe teren — lipsind pe o bună parte spre marginea de vest a acestui teritoriu de altfel foarte accidentat și brăzdat de viroage și pîraie adînci — credem că așezarea, în cadrul acestor limite, ocupa un spațiu ceva mai redus, de cca 15 ha.

În prezent, așezarea este străbătută, de la sud-vest spre nord-est, de un drum ce pornește din sat și urcă spre pădurea de pe dealul Grușet. Sus pe culmea dealului, drumul amintit taie primul val și șanțul lui de apărare. Printr-o folosire

¹ Aceste recunoașteri și observații făcute pe teren, atît asupra materialului descoperit cît și asupra așezării însăși le-am efectuat între anii 1953—1958. Rezultatele lor au fost cuprinse în acest articol, redactat în primăvara anului 1960 și predat la tipar pentru *Materiale*, vol. IX. Prin întreruperea apariției revistei mai sus amintite, îl prezintăm cu acest prilej, cu bibliografia revăzută. Între timp, în această așezare, în anii 1959—1960, s-au făcut săpături arheologice; cf. K. Horedt, I. Berciu și Al. Popa, *Săpăturile de la Teleac*, în *Materiale*, VIII, 1963, p. 353—358; I. Berciu și Al. Popa, *La station Hallstattienne fortifiée de Drîmbar-Teleac*, în *Celticum*, VI, 1963, pp. 5—25; idem, *Așezarea hallstattiană de la Drîmbar-Teleac*, în *Apulum*, V, 1965, p. 71—91.

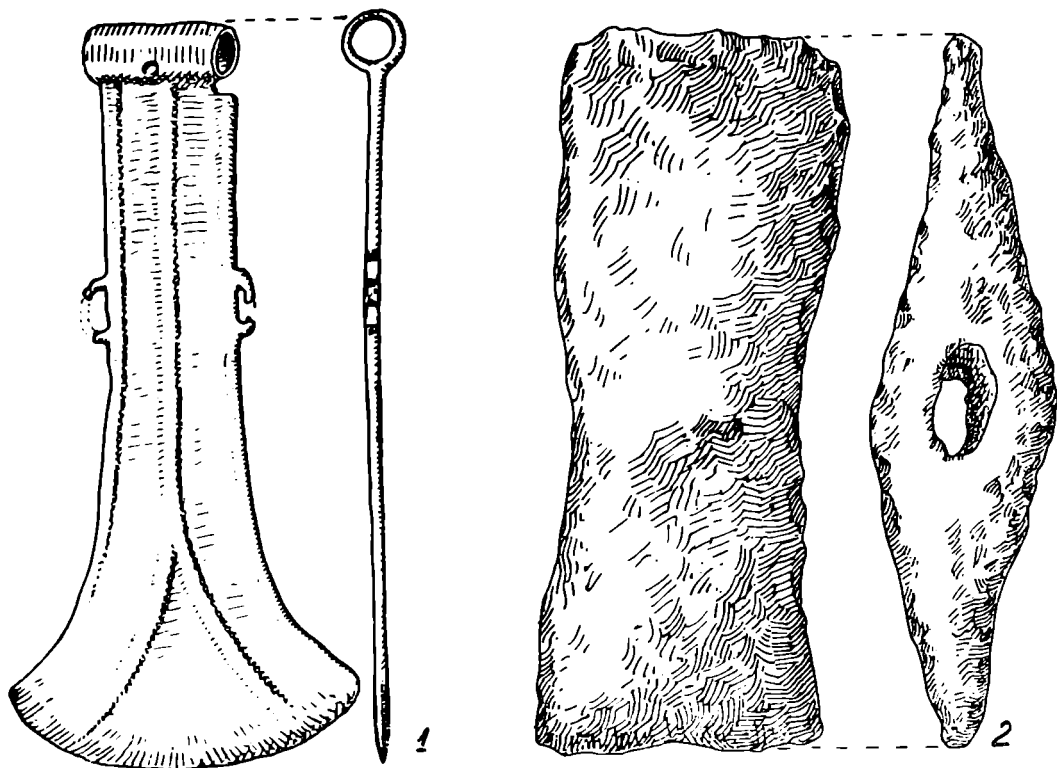

Fig. 1. Teleac. 1, pandantiv de bronz; 2, topor bipen, de fier.

continuă și prin spălarea lui de ploii, drumul, în interiorul așezării, s-a adâncit cu timpul în rocă, ajungând ca astăzi, mai ales în partea superioară a pantei, să fie străjuit, de o parte și de alta, de maluri înalte și abrupte.

Săpîndu-se recent, de către păstori, în panta exterioară a primului val, de pe latura de nord a așezării, două bordeie pentru adăpost sezonier, apropiate unul de altul, am constatat că în ambele locuri valul era ars pînă la roșu-cărămiziu, conținînd urme de cărbune și cenușă, iar în pereții și mai ales în pămîntul scos din aceste bordeie, am observat bulgări compacti de lut, arși, apropiindu-se, prin consistență și uneori ca formă, de aspectul cărămizilor.

Din spusele sătenilor reținem faptul că din această așezare ei au strîns mai multe fragmente de vase unele de dimensiuni mari și uneori chiar vase întregi². Tot de la aceștia, în vara anului 1953, s-a achiziționat un pandantiv de bronz³, aflat pe teritoriul așezării. Pandantivul are forma unui topor lung de 17,3 cm, cu gaura de înmănușare transversală foarte îngustă și cu orificii pentru fixare. Lama pandantivului, foarte subțire și lată de 3 cm, se termină printr-un „tăiș” mult lățit cu marginea curbată și mult subțiată. El are, pe marginile lamei cîte o urechiușă, în prezent amîndouă rupte (fig. 1/1). Pe ambele fețe, pe margini, lama pandantivului are cîte o dungă ușor îngroșată ce se pierde în curbura tăișului. La fel, pe ambele fețe, lama are cîte o nervură longitudinală, mediană, care în zona lățită a lamei se bifurcă în direcții paralele cu marginea acesteia, pierzînd-

² Unele dintre aceste vase au ajuns în colecția Muzeului Regional din Alba Iulia.

³ Făcînd o recunoaștere pe teren, împreună cu D. Protase și A. Palkó, am achiziționat acest pandantiv pe care apoi l-am donat Muzeului Regional din Alba Iulia.

du-se, de asemenea, spre tăiș⁴. În vara anului 1954 am achiziționat un topor masiv de fier⁵, provenind tot din această așezare. Toporul este bipen, avînd la mijloc o gaură de înmănușare, iar cele două brațe, care se lătesc ușor spre capete, precum și tăișurile lor sînt paralele; este de o execuție rudimentară, lucrat prin ciocănire. La fel, gaura de înmănușare, care este puțin alungită în direcția brațelor, este grosolan lucrată (fig. 1/2). Toporul a fost puternic oxidat și pe ambele tăișuri se observă urme de utilizare. El este lung de 16,5 cm, lat la mijloc de 5,2 cm, iar la capete de 6,5 cm și 6,7 cm, gros de 4 cm și greu de 1,29 kg⁶.

În cuprinsul acestei așezări se află aproape peste tot material ceramic la suprafață, atît în terenul arabil cît și, în bună parte, în rupturile din terenul întelenit, fiind mai abundent în malurile înalte și abrupte ale drumului din partea de sus a așezării, unde am putut înregistra și unele elemente stratigrafice. Aici, datorită puternicelor eroziuni ale terenului, stratul de cultură începe uneori chiar de la suprafață, fiind gros de 0,50—1,75 m și este format din pămînt de culoare cenușie cu urme de arsură, conținînd foarte multe fragmente de vase, oase de animale, chirpic, cărbune și cenușă. În cadrul acestui strat, cu prilejul observațiilor făcute am putut distinge două niveluri de locuire, în unele cazuri greu de separat, dar în altele ele erau clare, fiind despărțite printr-o fișie subțire de pămînt steril. Nivelul superior, care se întrepătrunde de obicei cu humusul actual, este în general mai subțire și conține fragmente ceramice provenind în cea mai mare parte de la vase de dimensiuni mari din pastă mai puțin bună, cenușă, oase de animale și chirpic. Nivelul inferior, care merge pînă la pămîntul viu, mult mai gros și cu numeroase urme de arsură, conține fragmente ceramice de vase și vase întregi, din pastă, de dimensiuni și forme diferite, chirpic, oase de animale, cărbune și multă cenușă.

După calitatea pastei, materialul ceramic aflat în cuprinsul acestei așezări — fragmente de vase sau chiar vase întregi — îl grupăm în trei mari categorii; el poate fi de factură fină, bună sau primitivă.

Ceramica din pastă fină, amestecată cu nisip fin, îngrijit lucrată, foarte bine arsă, de culoare castanie, negricioasă sau neagră și cu lustru pe ambele fețe, provine în cea mai mare parte de la vase de dimensiuni mici sau mijlocii cu pereții subțiri. În cadrul acestei categorii distingem: fragmente de străchini cu fundul plat sau cu *omphalos*, cu pereții larg deschiși, cu marginea subțiată și arcuită; fragmente de ulcele cu pereții bombați, gîtul scurt și buza ușor răsfrîntă; fragmente de vase cu umărul puternic reliefat, unele ornamentate cu caneluri mărunte și verticale, încadrînd uneori proeminențe în formă de creastă (fig. 3/1), altele cu caneluri late, verticale sau oblice; cești și fragmente de cești cu torți, cu fundul plat, cu pereții larg deschiși și ușor arcuiți (fig. 2/7). Remarcăm faptul că un fragment din peretele unei cești, cu buza bilobată, are o toartă semicirculară, cu o creastă mediană, care pe peretele ceștii, de o parte și de alta, este încadrată de alveole circulare, obținute prin apăsare din exterior spre interior, imitînd niturile de metal (fig. 3/9).

Cele mai frecvente sînt însă vasele și fragmentele de vase lucrate din pastă bună, conținînd în majoritatea cazurilor nisip, iar uneori cioburi foarte mărunte pisate; bine arsă, de culoare castanie sau cărămizie, iar uneori brună sau cenușie și cu lustru pe una sau pe ambele fețe. În această categorie deosebim următoarele forme: vase cu picior, unul dintre acestea mai bine păstrat, are pe umăr șapte proeminențe, dintre care una găurită, iar spațiul dintre aceste proeminențe este ornamentat cu caneluri mărunte, paralele și verticale (fig. 2/4); ulcele și fragmente de ulcele cu pereții subțiri, cu fundul plat, umărul proeminent, gîtul înalt și buza dreaptă (fig. 2/6) sau răsfrîntă, una are pe umăr patru grupe de cîte trei

⁴ Pentru bibliografia cu privire la analogiile acestui pandantiv, cf. I. Berciu și Al. Popa, *Așezarea hallstatiiană de la Drîmbar-Teleac*, în *Apulum*, V, 1965, p. 79, nota 11.

⁵ În prezent, în *MuzIstCluj*.

⁶ Acest topor este de același tip cu cel din depozitul de la Bîlvănești și se deosebește substanțial de cele găsite la Bîrsești, Ferigele și Cernatu. Cf. D. Berciu, *Depozitul de bronz de la Orăștie*, în *Apulum*, I, 1939—1942, p. 83—86, fig. 5; Sebastian Morintz, *Săpăturile de la Bîrsești-Vrancea*, în *Materiale*, V, 1959, p. 356, 358 și 359, fig. 5; Alex. Vulpe, *Necropola hallstatiiană de la Ferigele*, București, 1967, p. 63, pl. XIX/12—15, pl. XXVII și Z. Székely, *Așezări din prima vîrstă a fierului, în sud-estul Transilvaniei*, (1966), p. 24, 26 și 61, pl. IX/8—8 a.

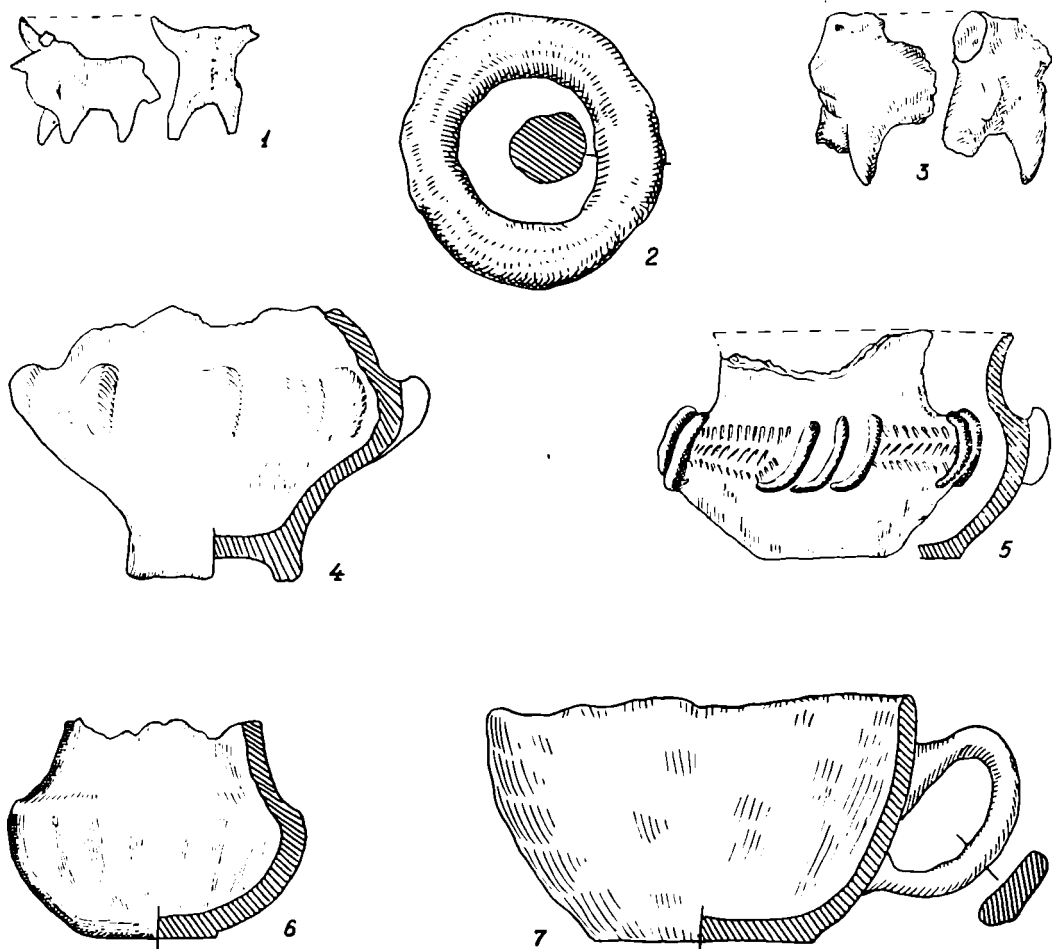

Fig. 2. Teleac. 1-2, figurine zoomorfe; 3, verigă de lut, 4-7, vase.

creste, iar spațiul dintre aceste grupe este ornamentat cu trei șiruri de liniuțe incizate în formă de brăduleț (fig. 2/5), unele au pe umăr fie numai grupe de creste, fie numai șiruri de liniuțe incizate în formă de brăduleț; fragmente de vase mari cu pereții groși, cu fundul plat, corpul sferoidal sau cu pereții drepți, unele au proeminențe sau butoni alungiți încadrați de câte un brâu în relief, crestă (fig. 3/10) sau cu alveole, unele au crestături pe marginea exterioară a buzei vasului (fig. 3/7), altele sînt ornamentate cu caneluri verticale și paralele (fig. 3/4), cu benzi de caneluri ondulate și alveole mărunte (fig. 3/8) ori cu benzi de linii incizate ondulate (fig. 3/3) sau drepte, grupate pe diferite direcții (fig. 3/2); fragmente de străchini cu fundul circular sau cu *omphalos* și cu pereții larg deschiși, unele ornamentate cu caneluri late mărginite de o bandă alcătuită din grupe de liniuțe incizate.

Din pastă mai primitiv lucrată, cu multe impurități în compoziție, uneori slab frământată și insuficient arsă, de culoare castanie, cărămizie sau neagră, am aflat fragmente ceramice provenind în cea mai mare parte de la vase de dimensiuni mari și mai puține de la vase de dimensiuni mai mici. Formele de vase ce au putut fi distinse au fundul plat, pereții drepți sau bombați și buza dreaptă sau

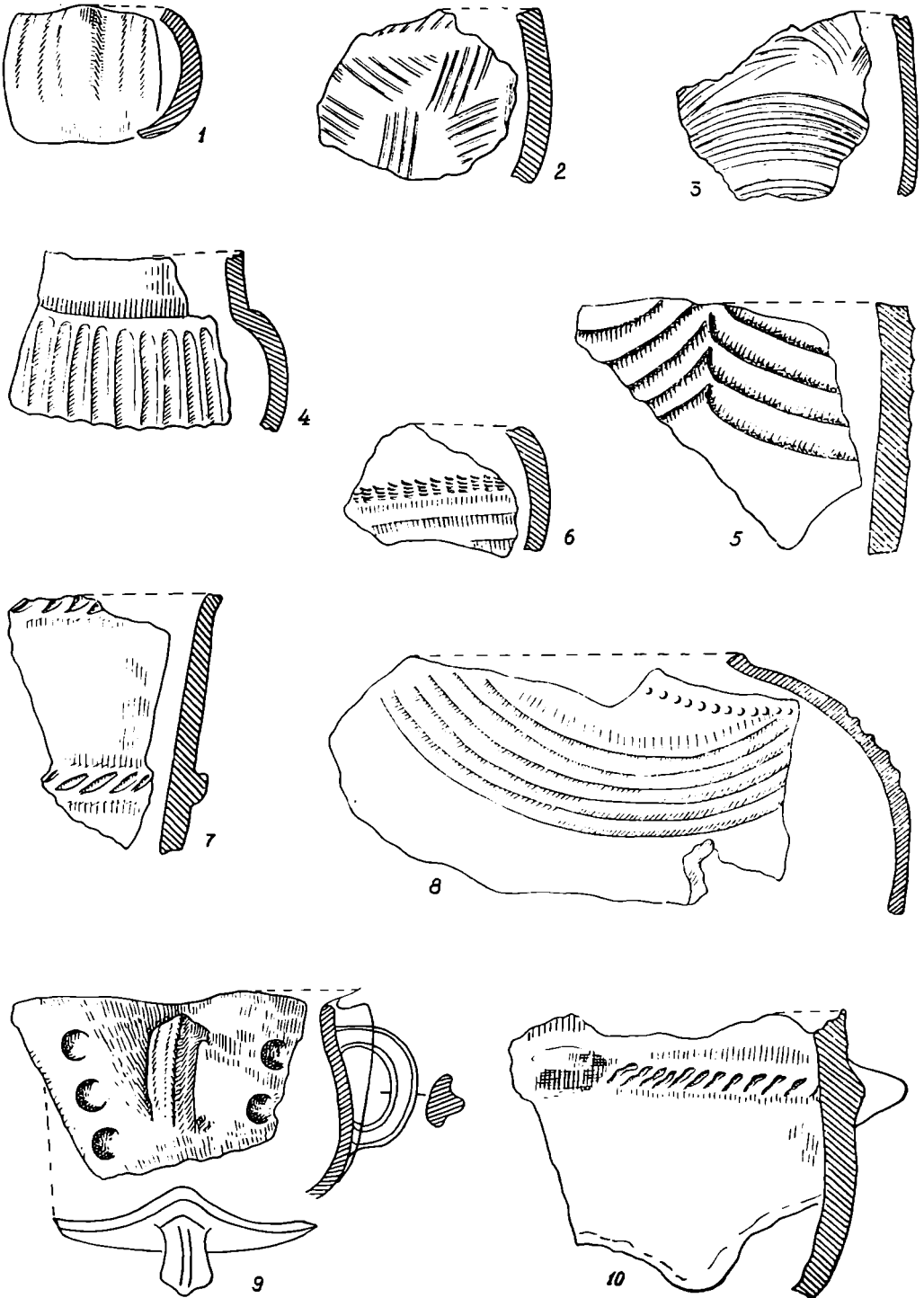

Fig. 3. Teleac. Fragmente de vase.

răsfrintă. Unele sînt ornamentate cu benzi de caneluri în formă de ghirlandă (fig. 3/5), iar altele au pe umăr proeminențe conice sau butoni alungiți care în unele cazuri, pe partea lor superioară sînt ornamentați cu caneluri ce se continuă pe corpul vasului.

Împreună cu materialul ceramic descris în stratul de cultură al așezării, pe lângă foarte multe oase de animale și bucăți de chirpic, dintre care unele poartă urme de birne și lobde, în unele puncte am mai aflat: o verigă din lut amestecat cu paie, bine arsă, de culoare cărămizie (fig. 2/2); două figurine zoomorfe de lut ars⁷, reprezentînd bovine cu bărbia pronunțată, probabil tauri, una, de dimensiuni mai mici, fiind mai bine păstrată (fig. 2/1), cealaltă, puțin mai mare, numai parțial păstrată (fig. 2/3); o parte dintr-o vatră frumos fețuită, puternic arsă și o scoică de riu⁸.

De asemenea, menționăm faptul că tot acest material, aflat în diferite puncte ale așezării, este unitar și aparține primei epoci a fierului, avînd o asemănare mai pregnantă cu cel din așezările hallstattiene de la Lechința⁹, Bogata¹⁰, Sîncraieni¹¹, Mediaș¹² și Cernatu¹³.

Din cele arătate rezultă că bogata și întinsa așezare hallstattiană de la Teleac era întărită în cea mai mare parte prin pante și povîrnișuri rezezi și ripe, uneori greu accesibile. Pe laturile de est și nord panta fiind mai domoală și astfel așezarea mai ușor expusă unor eventuale atacuri, ea a fost fortificată cu un val și șanț de apărare, folosindu-se însă și în acest caz formele de teren, adică culmea prelungită a ramificației dealului Grușet, iar în porțiunea unde cîmpul de observație era mult mai limitat fiind acoperit de înălțimile din apropiere și de unde atacurile puteau să fie mult mai lesnicioase, s-a recurs la construcția unui al doilea val și șanț de apărare. De asemenea movila de la capătul estic al primului val, construită în locul unde culmea ramificației dealului Grușet este tăiată de-a curmezișul, foarte impunătoare și fiind în același timp și punctul cel mai înalt ale așezării, constituia un obstacol greu de trecut, servind totodată și ca punct de veghe asupra întregii zone.

Cele două valuri și respectiv movila au fost făcute din pămîntul scos cu prilejul săpării șanțurilor de apărare. Pentru a li se mări rezistența și durabilitatea, valurile, cel puțin primul — după observațiile făcute deocamdată în panta exterioară a acestuia, unde au fost săpate cele două bordeie de către păstori — se pare că a fost consolidat cu turte de lut. Nu este exclus ca valul să fi avut și un schelet de lemn sau poate o palisadă; dovadă în acest sens ar fi cărbunile și cenușa aflate tot cu acest prilej. Cît despre arsura constatată în cuprinsul valului, credem că ea s-ar datora incendierii părții lemnoase a acestuia.

Acest tip de așezare fortificată — cu asemănări sau cu unele deosebiri de ordin secundar, dar avînd în esență aceleași elemente ale sistemului de construcție — este frecvent și destul de răspîndit în epoca hallstattiană în Europa, pe arii geografice întinse¹⁴, fiind cunoscut în numeroase locuri și pe teritoriul țării noastre¹⁵.

⁷ Figurine zoomorfe s-au mai găsit și în alte așezări hallstattiene, ca cele de la Lechința de Mureș, Cuci etc., cf. Dorin Popescu, *Fouilles de Lechința de Mureș*, în *Dacia*, II, 1925, p. 342, p. XX; *SCIV*, III, 1952, p. 323. D. Berciu — I. Berciu, *Cercetări și săpături arheologice în județele Turda și Alba Iulia*, în *Apulum*, II, 1943—1945, p. 21. Pentru un studiu special asupra figurinelor zoomorfe, cu bibliografie, mai nou cf. K. Horedt, *Hallstädtische Tierfiguren aus Lechința de Mureș*, în *Dacia*, VII, N. S., 1963, p. 527—534.

⁸ Materialul descris mai sus se află în MuzIstCluj.

⁹ Dorin Popescu, *op. cit.*, p. 304—344; *SCIV*, III, 1952, p. 323—324.

¹⁰ D. Berciu — I. Berciu, *op. cit.*, p. 15—20.

¹¹ R. Vulpe, *Săpăturile de salvare de la Sîncraieni (1954)*, în *SCIV*, VI, 1955, p. 559—561; C. Preda, *Săpăturile arheologice de la Sîncraieni*, în *Materiale*, VI, 1959, p. 834—836.

¹² E. Zaharia, *Remarques sur le Hallstatt ancien de Transylvanie. Fouilles et trouvailles de Mediaș 1958*, în *Dacia*, IX, N. S., 1965, p. 83 și urm.

¹³ Z. Székely, *op. cit.*, p. 22—23 și pl. IV/4—7, 11—15.

¹⁴ J. Déchelette, *Manuel d'archéologie préhistorique*, II, 2, Paris, 1913, p. 704—713; R. Vulpe, *Șantierul arheologic Popești*, în *Materiale*, III, 1957, p. 236—238; V, 1959, p. 341.

¹⁵ Cf. D. Berciu, *Așezările și cimitirele din societatea primitivă în Oltenia*, în *SCIV*, I, 1950, p. 106—107; *SCIV*, II, 1, 1951, p. 302—303; *SCIV*, VI, 1955, p. 239; R. Vulpe, *Șantierul arheologic Popești*, în *Materiale*, III, 1957, p. 241; V, 1959, p. 341; N. Vlassa și Șt. Dănilă, *Săpăturile arheologice de la Sărățel*, în *Materiale*, VIII, 1962, p. 341, 347; Șt. Ferenczi, *Contribuții la cunoașterea așezării întărite din epoca hallstattiană de la Someșul Rece*, în *ActaMN*, I, 1964, p. 67—77 etc. Pentru o descriere a așezărilor fortificate din această perioadă în Transilvania vezi și K. Horedt, *Așezările fortificate din prima vîrstă a fierului în Transilvania*, în *ProblMus*, 1960, p. 179—187.

Așezarea de la Teleac a fost intens și îndelungat locuită. Acest fapt este dovedit de grosimea stratului de cultură, dar mai ales de abundența și varietatea materialului descoperit, în special ceramic (fig. 2—3) care prin factura, formele și evoluția sa se eșalonează pe o lungă perioadă de timp. Astfel întâlnim vase și fragmente de vase caracteristice Hallstattului B, alături de tipuri de vase și fragmente de vase aparținând Hallstattului C¹⁶. La fel, toporul bipen de fier (fig. 1/2), prin execuția rudimentară și prin forma sa, mai puțin evoluată decât a altor exemplare din această epocă, aflate la noi, se datează de asemenea în Hallstatt C¹⁷.

Din observațiile stratigrafice făcute se pare că populația așezării a locuit la început în semibordeie, iar mai târziu în locuințe de suprafață, ai căror pereți, după cum rezultă din urmele de pe bucățile de chirpic găsite, erau făcuți dintr-un schelet de birne sau lobde și apoi lutuiți.

Oasele de animale domestice aflate în stratul de cultură al așezării, precum și figurinele zoomorfe, reprezentând bovine (fig. 2/1,3), găsite într-o locuință și care, de altfel, se leagă și de anumite aspecte de cult, sînt dovezi că una dintre ocupațiile de căpetenie ale acestei populații era și păstoritul¹⁸. Ținînd însă seama de întinderea și durata în timp a acestei așezări, precum și de locuirea ei intensă, din care reiese caracterul sedentar al populației, credem că nici agricultura nu era neglijată. La fel, prezența toporului bipen din fier (fig. 1/2) aflat aici pentru prima dată într-o așezare hallstattiană de la noi¹⁹, este o dovadă că în Hallstatt C uneltele de fier, deși destul de rare încă pe acest teritoriu²⁰, erau cunoscute și folosite de populația de aici. De asemenea, fortificațiile deosebit de întinse, existente aici, ne sugerează ideea că locuitorii așezării se aflau în plină democrație militară, cînd, pe lîngă ocupațiile de bază, războaiele de jaf intertribale devin o îndeletnicire frecventă.

În concluzie, pe baza celor constatate cu privire la observațiile și descoperirile făcute, se poate spune că așezarea fortificată de la Teleac a constituit centrul unei puternice uniuni tribale din valea mijlocie a Mureșului și că populația așezării se afla într-un stadiu avansat atît pe plan economic, cît și pe cel al organizării ei sociale.

IOAN MITROFAN

DIE HALLSTATTZEITLICHE SIEDLUNG VON TELEAC

(Zusammenfassung)

Bei Geländebegehungen und Beobachtungen in den Jahren 1953—1958 stellte der Verfasser auf Grund von Fundmaterial fest, dass auf der Nordostflur des Dorfes Teleac (Gemeinde Hăpria, Rayon Alba), am Südwesthang einer Verzweigung der Gruşet-Höhe auf dem linken Mureşufer sich eine ausgedehnte, reiche hallstattzeitliche Siedlung befindet.

¹⁶ În legătură cu cronologia acestei ceramici, cf. M. Rusu, *Die Verbreitung der Bronzehorte in Transilvanien vom Ende der Bronzezeit in die mittlere Hallstattzeit*, în *Dacia*, VII, N. S., 1963, p. 177 și urm.; K. Horedt, *Hallstädtische Tierfiguren aus Lechința de Mureş*, în *Dacia*, VII, N. S., 1963, p. 531; E. Zaharia, *op. cit.*, p. 83 și urm.; Z. Székely, *op. cit.*, p. 25, 31 și urm.

¹⁷ Pentru datarea în Hallstatt C a acestui topor cf. și M. Rusu, *op. cit.*, p. 199 și K. Horedt, *Die Verwendung des Eisens in Rumänien bis in das 6. Jahrhundert v. u. Z.*, în *Dacia*, VIII, N. S., 1964, p. 125.

¹⁸ În legătură cu interpretarea acestor figurine, cf. K. Horedt, *Hallstädtische Tierfiguren aus Lechința de Mureş*, în *Dacia*, VII, N. S., 1963, p. 527—534.

¹⁹ Ulterior s-a mai găsit unul și în așezarea fortificată de la Cernatu, cf. Z. Székely, *op. cit.*, p. 24 și p. 61, pl. IX/8—8 a; celelalte provin fie din depozite, fie din cimitire.

²⁰ Pentru o prezentare privind aria de răspîndire a acestor topoare, precum și a altor piese de fier din această epocă pe teritoriul țării noastre și zonele învecinate, cf. M. Rusu, *op. cit.*, p. 199 și urm.; K. Horedt, *Die Verwendung des Eisens in Rumänien bis in das 6. Jahrhundert v. u. Z.*, în *Dacia*, VIII, N. S., 1964, p. 120 și urm.; Alex. Vulpe, *op. cit.*, p. 61—68.

Die Siedlung war von Natur gut geschützt, grösstenteils durch stellenweise schwer zugängliche Steilhänge, ausgenommen die Ost- und Nordseite, wo die weniger abschüssigen Hänge durch einen grossenteils doppelten Wall und Verteidigungsgraben befestigt waren. Durch Grabungen am äusseren Hang des ersten Walls konnte festgestellt werden, dass dieser stark gebrannt war und viel Asche, Kohle und Lehmklumpen enthielt.

Die Keramik (Abb. 2—3) findet sich fast überall in der Siedlung an der Oberfläche. In den hohen und steilen Böschungen eines Weges, der heute die Siedlung durchquert, konnten stratigraphische Beobachtungen gemacht werden, wobei zwei Wohnniveaus mit viel Tonware, Tierknochen, Asche, Kohle und Lehmziegel zum Vorschein kamen. Es wurden auch zwei zoomorphe Figürchen aus gebranntem Ton (Abb. 2/1,3) gefunden. Ein Bronzeanhänger (Abb. 1/1) und eine Doppelaxt aus Eisen (Abb. 1/2), die gleichfalls aus dieser Siedlung stammen, konnten erworben werden.

Die hallstattzeitliche Siedlung von Teleac war lange Zeit hindurch intensiv bevölkert. Die Dicke der Kulturschicht ist ein Beweis dafür, besonders aber die Vielzahl und Mannigfaltigkeit des keramischen Fundmaterials, das für Hallstatt B — C charakteristisch ist; der letzteren Periode gehört auch die doppelschneidige Eisenaxt an.

Aus dem Fundmaterial, den stratigraphischen Beobachtungen und den Befestigungsanlagen ergibt sich, dass die Bewohner dieser Siedlung — Hirten und Ackerbauer, die bereits Eisengeräte verwendeten — eine fortgeschrittene Wirtschaft und Gesellschaftsordnung besaßen und dass die Siedlung der Mittelpunkt einer grösseren Stammesvereinigung im mittleren Mureş—Tal war.